

สรุปความเป็นมาและสาระสำคัญของมาตราพระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน

พ.ศ. ๒๕๓๕

๑. ความมุ่งหมายของกฎหมาย

ในช่วงก่อนปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ประเทศไทยยังไม่ได้มีการจัดตั้ง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และการไฟฟ้าฝ่ายผลิต แห่งประเทศไทย มีเพียงผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนจำนวนหลายรายที่ตั้งโรงไฟฟ้าเพื่อผลิตไฟฟ้าจำหน่ายทั่วประเทศ ส่วนใหญ่ทำการผลิตไฟฟ้าโดยใช้แก๊ส โดยไม่มีผู้ควบคุมคุณภาพของการผลิตและการบริการ ทำให้ราคามีความ แตกต่างกัน ผู้บริโภคได้รับการบริการที่คุณภาพไม่ดี การจ่ายกระแสไฟฟ้าไม่สม่ำเสมอเกิดไฟฟ้ายืดเยื้อครั้ง จึงเป็นเหตุให้มีการตรากฎหมายขึ้นมา ๒ ฉบับ เพื่อมากำกับดูแลและควบคุมคุณภาพการผลิตพลังงาน คือ

๑) พระราชบัญญัติการพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๖

๒) พระราชกฤษฎีกากำหนดพลังงานควบคุม พ.ศ. ๒๕๒๗

เจตนารมณ์ของการออกกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ ก็เพื่อควบคุมด้านความปลอดภัยเป็นหลัก ส่วนการดำเนินการด้านอื่น ๆ เช่น การรวบรวมข้อมูลการผลิตไฟฟ้า เป็นเพียงผลพลอยได้ที่ตามมา โดยได้มีการ กำหนดพลังงานควบคุมเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ในกรณีจำหน่ายแก่ประชาชน กำหนดให้พลังงานไฟฟ้าซึ่งขนาดการผลิตรวมของแต่ละแหล่งผลิต ตั้งแต่ ๒๕ กิโลวัตต์ขึ้นไป เป็นพลังงานควบคุม

๒. ในกรณีมิได้จำหน่ายแก่ประชาชน กำหนดให้พลังงานไฟฟ้าซึ่งขนาดการผลิตรวมของแต่ละแหล่งผลิต ตั้งแต่ ๕๐ กิโลวัตต์ขึ้นไป เป็นพลังงานควบคุม

เมื่อมีความต้องการใช้พลังงานเพื่อตอบสนองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้ เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง อันเป็นภาระแก่ประเทศในการลงทุนเพื่อจัดหาพลังงานทั้งในและนอกประเทศไว้ใช้ตามความ ต้องการที่เพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติขึ้นเป็น ส่วนราชการระดับกรมในสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายพลังงานของประเทศ จึงได้เห็นควรปรับปรุงพระราชบัญญัติการพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๖ เพื่อให้สอดคล้องกัน โดยเปลี่ยนให้ สำนักงานพลังงานแห่งชาติเป็นกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน และกำหนดอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาและ ส่งเสริมพลังงานให้รับผิดชอบเฉพาะในด้านการค้นคว้า พัฒนา กำกับดูแลและปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิต การส่ง และการจำหน่ายพลังงาน

จึงได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติการพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยทำการตราพระราชบัญญัติการ พัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ขึ้นมาทดแทน เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาและส่งเสริม พลังงาน (ปัจจุบันคือกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน*)¹

¹ หมายเหตุ : *พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไป ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕

เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว การผลิตไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายอยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งสามารถให้บริการได้ทั่วประเทศ ดังนั้น พลังไฟฟ้าที่เอกชนทั่วไปผลิตขึ้น จึงเป็นเพียงไฟฟ้าสำรองเท่านั้น จากการรวบรวมข้อมูลผู้ผลิตไฟฟ้าสำรอง และสถิติการขายตัวของผู้ผลิตไฟฟ้าสำรอง พบว่าผู้ผลิตไฟฟ้าสำรองขนาดเล็กที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ ๕๐ กิโลวัตต์ขึ้นไป ซึ่งเข้าข่ายพลังงานควบคุม มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเนื่องจากเทคโนโลยีที่พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปทำให้ช่างหรือผู้ผลิตสามารถดูแลการผลิตได้โดยระบบความปลอดภัยเป็นมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมพลังงานไฟฟ้าสำรองขนาดเล็กที่มีกำลังผลิตเพียง ๕๐ กิโลวัตต์อีกต่อไป จึงขยับกรอบการกำกับดูแลมาที่ขนาด ๒๐๐ กิโลวัตต์แอมแปร์ ซึ่งขณะนั้นยังมีผู้ผลิตเพียงไม่กี่ร้อยราย และได้ประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดพลังงานควบคุม พ.ศ. ๒๕๓๖ โดยกำหนดให้การผลิตไฟฟ้าที่มีขนาดกำลังผลิตตั้งแต่ ๒๐๐ กิโลวัตต์แอมแปร์ขึ้นไป เป็นพลังงานควบคุม โดยการควบคุมการผลิตพลังงานตามกฎหมายในขณะนั้น เน้นการผลิตเพื่อเป็นกำลังสำรองไว้ใช้เอง ไม่ได้ควบคุมการผลิตเพื่อจำหน่าย

ความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือ เพื่อกำกับดูแลและควบคุมคุณภาพการผลิตพลังงาน โดยมุ่งเน้นการควบคุมด้านความปลอดภัย ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ โดยกำหนดให้กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดประเภทและชนิดของพลังงานควบคุม และอนุญาตผลิตพลังงานควบคุม

จากภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อความต้องการพลังงานที่เพิ่มขึ้นของประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ รัฐบาลจึงได้ประกาศพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจการพลังงาน ให้มีปริมาณเพียงพอและทั่วถึง ตอบสนองต่อความต้องการภายในประเทศและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยกำหนดให้คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) เป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการประกอบกิจการพลังงาน ซึ่งครอบคลุมถึงการผลิตไฟฟ้าที่มีขนาดการผลิตตั้งแต่ ๑,๐๐๐ กิโลวัตต์แอมแปร์ขึ้นไป ดังนั้น ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ในการออกใบอนุญาตผลิตพลังงานควบคุม จึงคงเหลือเฉพาะการผลิตพลังงานไฟฟ้าที่มีขนาดการผลิตตั้งแต่ ๒๐๐ - ๙๙๙ กิโลวัตต์แอมแปร์ เท่านั้น

พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมีบทบัญญัติที่จะส่งเสริมการผลิตพลังงาน โดยกำหนดให้เป็นพลังงานควบคุม แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมา มีเพียงพระราชกฤษฎีกากำหนดพลังงานควบคุม พ.ศ. ๒๕๓๖ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ เพียงฉบับเดียวที่กำหนดให้พลังงานไฟฟ้าซึ่งมีขนาดการผลิตรวมของแต่ละแหล่งผลิต ตั้งแต่ ๒๐๐ กิโลวัตต์แอมแปร์ขึ้นไป เป็นพลังงานควบคุม

ดังนั้น การผลิตพลังงานไฟฟ้าไม่ว่าจะผลิตโดยใช้แหล่งเชื้อเพลิงใดก็ตามหากมีกำลังการผลิตตั้งแต่ ๒๐๐ กิโลวัตต์แอมแปร์ขึ้นไป จะต้องได้รับใบอนุญาตจากกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน แต่การผลิตพลังงานประเภทอื่นที่ไม่ใช่ไฟฟ้า ไม่ว่าจะมีการผลิตสูงขนาดใดย่อมไม่อยู่ภายใต้การควบคุมที่จะต้องขออนุญาตผลิตตามพระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

ในปี ๒๕๔๕ ได้มีประกาศ พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ตาม มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกาและให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และ มาตรา ๒๘ ในพระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้แก้ไขคำว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน” เป็น “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน” คำว่า “กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน” เป็น “กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน” และ คำว่า “อธิบดีกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน” เป็น “อธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน”

๒.สรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

เพื่อให้การตรากฎหมายเป็นไปตามเจตนารมณ์ข้างต้น จึงได้มีตราพระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ขึ้นบังคับใช้ ประกอบด้วย ๔๑ มาตรา โดยมีได้แบ่งเป็นหมวดหมู่แต่อย่างไร โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

๒.๑ ให้กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน โดยใช้ชื่อย่อว่า พพ. มีอำนาจหน้าที่ (มาตรา ๖) ดังต่อไปนี้

(๑) สํารวจ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ทดลองและตรวจสอบเกี่ยวกับพลังงานในด้านแหล่งพลังงาน การผลิต การแปรรูป การส่ง และการใช้

(๒) ศึกษา วางแผน และวางโครงการเกี่ยวกับพลังงานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

(๓) ค้นคว้าและพัฒนา สานิต และก่อให้เกิดโครงการริเริ่มเกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป การส่ง การใช้ และการอนุรักษ์แหล่งพลังงาน

(๔) ออกแบบ สร้าง และบำรุงรักษาแหล่งผลิต แหล่งแปรรูป ระบบส่ง และระบบใช้พลังงาน เช่น การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนและพลังงานชนิดใหม่ การผลิตเชื้อเพลิงจากชีวมวล และการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

(๕) กำหนดระเบียบและมาตรฐานเกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป การส่ง การใช้ และการอนุรักษ์แหล่งพลังงาน ตลอดจนควบคุมและกำกับดูแลให้เป็นไปตามระเบียบและมาตรฐานนั้น

(๖) กำหนดอัตราค่าตอบแทนสำหรับการใช้พลังงานที่ดำเนินการ โดยกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

(๗) จัดให้มี ควบคุม สร้าง ซ่อม ขยาย เช่า ให้เช่า โอน หรือรับโอนแหล่งผลิต แหล่งแปรรูป ระบบส่งและระบบจำหน่ายพลังงาน และออกใบอนุญาตผลิตหรือขยายการผลิตพลังงาน

(๘) ถ่ายทอดเทคโนโลยี ส่งเสริม ฝึกอบรม เผยแพร่เกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป การส่ง การใช้และการอนุรักษ์แหล่งพลังงาน ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการประสานความร่วมมือในกิจการที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ ได้กำหนดคำนิยามอธิบายความหมาย (มาตรา ๕) คือ

“พลังงาน” หมายความว่า ความสามารถในการทำงานซึ่งมีอยู่ในตัวของสิ่งนี้อาจให้งานได้ ได้แก่ พลังงานหมุนเวียน และพลังงานสิ้นเปลือง และให้หมายความรวมถึงสิ่งนี้อาจให้งานได้ เช่น เชื้อเพลิง ความร้อน และไฟฟ้า เป็นต้น

“พลังงานควบคุม” หมายความว่า พลังงานซึ่งได้กำหนดให้มีการควบคุมตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน และหมายความรวมถึงเจ้าหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ถือว่าเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๒.๓ การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (มาตรา ๘ มาตรา ๙)

๒.๓.๑ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน อาจมอบให้กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติการเฉพาะอย่างแทนได้

๒.๓.๒ ในกรณีที่กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน มอบให้กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติการเฉพาะอย่างแทน ให้ผู้รับมอบดังกล่าวปฏิบัติตามที่ได้รับมอบนั้น และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้เจ้าหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น หรือรัฐวิสาหกิจ ผู้ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบนั้นเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ และมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

๒.๔ การกำหนดพลังงานประเภทใด ขนาดและวิธีการผลิต หรือการใช้ อย่างไรก็ดีให้เป็นพลังงานควบคุม ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา (มาตรา ๒๔)

๒.๔.๑ การกำหนดให้พลังงานไฟฟ้าซึ่งขนาดการผลิตรวมของแต่ละแหล่งผลิตตั้งแต่ ๒๐๐ กิโลวัตต์แอมแปร์ขึ้นไป เป็นพลังงานควบคุม (พระราชกฤษฎีกากำหนดพลังงานควบคุม พ.ศ. ๒๕๓๖)

๒.๔.๒ การผลิตพลังงานไฟฟ้าไม่ว่าจะผลิตโดยใช้แหล่งพลังงานใดก็ตาม หากมีกำลังการผลิตตั้งแต่ ๒๐๐ กิโลวัตต์แอมแปร์ขึ้นไป จะต้องได้รับใบอนุญาตจากกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ส่วนการผลิตพลังงานประเภทอื่นที่ไม่ใช่ไฟฟ้า ไม่ว่าจะผลิตกำลังขนาดใดย่อมไม่อยู่ภายใต้การบังคับที่จะต้องขออนุญาตผลิตตามพระราชบัญญัติการพัฒนาระบบและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

๒.๕ ในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๖ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน อาจขอให้กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจหรือบุคคลใด ๆ เสนอรายละเอียดทางวิชาการ การเงิน สถิติ และเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็นได้ (มาตรา ๑๐)

๒.๖ ในการปฏิบัติราชการของพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ต้องดำเนินการดังนี้

๒.๖.๑ ในการเข้าไปเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงหรือเพื่อตรวจสอบเอกสารหรือสิ่งของใดๆที่เกี่ยวข้องกับ กิจการพลังงานจากบุคคลที่อยู่ในสถานที่ ไตๆนั้น สามารถเข้าไปได้ในเวลากลางวัน หรือเวลาทำการของสถานที่ นั้นๆ (มาตรา ๑๑)

๒.๖.๒ พนักงานเจ้าหน้าที่ สามารถเข้าไปในสถานที่ใดๆได้ตามความจำเป็น โดยผู้ครอบครอง สถานที่ดังกล่าวต้องอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามสมควร (มาตรา ๑๑) กรณีที่ไม่เร่งด่วนให้แจ้ง เป็นหนังสือให้ผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน (มาตรา ๑๑ วรรคสอง)

๒.๖.๓ พนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องมีบัตรประจำตัว และบัตรดังกล่าวต้องออกตามแบบที่รัฐมนตรี กำหนดในกฎกระทรวง และต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกครั้งในการปฏิบัติหน้าที่ (มาตรา ๑๒)

๒.๖.๔ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๑๓)

๒.๘ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะใช้สอยหรือเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ในความครอบครองของ บุคคลใด ๆ ซึ่งมีใช้เคหสถานเป็นการชั่วคราวภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๑๔)

๒.๘.๑ การใช้สอยหรือเข้าครอบครองนั้นเป็นการจำเป็นสำหรับการสำรวจแหล่งผลิต ระบบส่ง ระบบจำหน่ายพลังงาน และการป้องกันอันตรายหรือความเสียหายอันอาจเกิดแก่การผลิต การส่ง หรือ การจำหน่ายพลังงาน และ

๒.๘.๒ ต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

๒.๘.๓ ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ กระทำการใดๆ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์หรือ ผู้ทรงสิทธิอื่นได้รับความเสียหาย บุคคลเช่นว่านั้นย่อมเรียกค่าทดแทนจากกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์ พลังงาน ได้และถ้าไม่สามารถตกลงกันในจำนวนค่าทดแทน (มาตรา ๑๔ วรรคสอง)

๒.๙ เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ เพื่อใช้ในการผลิต การส่ง หรือการจำหน่าย พลังงาน ถ้ามิได้ตกลงในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืน อสังหาริมทรัพย์ (มาตรา ๑๕)

๒.๑๐ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ชุมชนมุมนให้กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน มีอำนาจ ดังนี้

๒.๑๐.๑ ตั้งสถานีพลังงาน เดินสายหรือท่อพลังงานไปได้ เหนือ ตามหรือข้ามพื้นดินของบุคคลใด ๆ หรือปัก ตั้งเสาหรืออุปกรณ์ ลงในหรือบนพื้นดินของบุคคลใด ๆ ซึ่งไม่ใช่เป็นที่ตั้งโรงเรือน โดยต้องจ่ายค่าทดแทนในการใช้ที่ดินนั้นแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง โดยจำนวนเงินอันเป็นธรรม เว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครองเป็นผู้ได้รับประโยชน์ค้ำค่าในการกระทำนั้นอยู่ด้วย (มาตรา ๑๖)

๒.๑๐.๒ มีอำนาจเดินสายหรือท่อพลังงานติดไปกับสิ่งก่อสร้างของบุคคลใด ๆ ที่อยู่เหนือหรือติดกับทางสัญจรของประชาชนได้ (มาตรา ๑๗)

๒.๑๐.๓ เพื่อประโยชน์แห่งความปลอดภัยในการส่งพลังงาน มีอำนาจตัดต้นไม้ หรือรากของต้นไม้ ซึ่งอยู่ใกล้สายหรือท่อพลังงานหรืออุปกรณ์ได้ แต่ต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองต้นไม้ได้ทราบล่วงหน้า ภายในเวลาอันสมควร (มาตรา ๑๘)

๒.๑๐.๔ ในกรณีที่ต้นไม้ที่มีอยู่ก่อนเวลาตั้งสถานีพลังงาน หรือเดินสายหรือท่อพลังงานหรือปัก ตั้งเสาหรืออุปกรณ์ ต้องใช้ค่าทดแทนให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในต้นไม้เท่าที่ต้องเสียหายด้วย (มาตรา ๑๘ วรรคสอง)

๒.๑๐.๕ ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนพนักงานเจ้าหน้าที่อาจเข้าไปในสถานที่ของบุคคลใด ๆ เพื่อตรวจสอบซ่อมแซม หรือแก้ไขสายหรือท่อพลังงานหรืออุปกรณ์ในเวลาหนึ่งเวลาใดก็ได้ เมื่อได้แจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบแล้ว (มาตรา ๒๑)

๓. บทบัญญัติที่คุ้มครองประชาชน

๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการตั้งสถานีพลังงาน เดินสายหรือท่อพลังงานไปได้ เหนือ ตามหรือข้ามพื้นดินของบุคคลใด ๆ หรือปัก ตั้งเสาหรืออุปกรณ์ ลงในหรือบนพื้นดินของบุคคลใด ๆ หรือเดินสายหรือท่อพลังงานติดไปกับสิ่งก่อสร้างของบุคคลใด ๆ ที่อยู่เหนือหรือติดกับทางสัญจรของประชาชน กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ต้องดำเนินการดังนี้ (มาตรา ๑๘)

๓.๑.๑ ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องทราบ

๓.๑.๒ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นไม่ยินยอม สามารถยื่นคำร้องแสดงเหตุที่ไม่ควรให้กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน เข้าไปดำเนินการดังกล่าวอาทิ เช่น ตั้งสถานีพลังงาน เดินสาย เป็นต้น ไปยังรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเข้าดำเนินการ

๓.๑.๓ ในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ต้องรอการดำเนินการไว้ก่อน จนกว่าจะแจ้งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้ผู้ยื่นคำร้องทราบแล้ว (มาตรา ๑๘) และคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด (มาตรา ๑๘ วรรคสอง)

๓.๒ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องประสงค์จะก่อสร้างหรือกระทำการใด ๆ ลงในที่ดินซึ่งมีสายหรือท่อพลังงานหรืออุปกรณ์กีดขวางอยู่ เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นชอบที่จะร้องขอต่อกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ให้ย้าย ถอน เปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขสิ่งที่กีดขวางนั้นได้ เมื่อเป็นการสมควรก็ให้กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน จัดการตามคำร้องขอนั้น โดยให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินออกค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น (มาตรา ๒๐)

๓.๓ ในการตั้งสถานีพลังงาน เดินสายหรือท่อพลังงานไปได้ เหนือ ตามหรือข้ามพื้นดินของบุคคลใด ๆ หรือปัก ตั้งเสาหรืออุปกรณ์ ลงในหรือบนพื้นดินของบุคคลใด ๆ หรือตัดต้น กิ่ง หรือรากของต้นไม้ ซึ่งอยู่ใกล้สายหรือท่อพลังงานหรืออุปกรณ์ได้นั้น หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่น ไม่ยินยอมตกลงในจำนวนเงินค่าทดแทน หรือหาเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นนั้นไม่พบ นั้น กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ต้องดำเนินการ ดังนี้

๓.๓.๑ ให้นำเงินจำนวนดังกล่าวไปวางไว้ต่อศาลหรือสำนักงานวางทรัพย์สิน หรือฝากไว้กับธนาคารออมสินในชื่อของเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่น โดยแยกฝากไว้เป็นบัญชีเฉพาะราย และถ้ามีดอกเบียหรือดอกผลใดเกิดขึ้น เนื่องจากการฝากเงินนั้น ให้ตกเป็นสิทธิแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นนั้นด้วย (มาตรา ๒๒)

๓.๓.๒ เมื่อกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน นำเงินค่าทดแทนไปวางไว้ต่อศาลหรือสำนักงานวางทรัพย์สินหรือฝากไว้กับธนาคารออมสินแล้ว ให้กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน มีหนังสือแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นทราบ โดยส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ ในกรณีหาเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นไม่พบ ให้ประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันที่มีจำหน่ายในท้องถิ่นอย่างน้อยสองวันติดต่อกัน เพื่อให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นทราบ (มาตรา ๒๒ วรรคสอง)

๓.๓.๓ ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นไม่พอใจในจำนวนเงินค่าทดแทนที่กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน จ่ายให้ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะรับหรือไม่รับเงินค่าทดแทนที่กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานวางไว้หรือฝากไว้ บุคคลนั้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ได้ดำเนินการแจ้งเป็นหนังสือหรือประกาศหนังสือพิมพ์แล้ว (มาตรา ๒๓)

๓.๓.๔ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินฟ้องคดีต่อศาลไม่เป็นเหตุให้การครอบครองหรือใช้สังหาริมทรัพย์ หรือการดำเนินการใด ๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องสะดุดหยุดลง สามารถดำเนินการต่อไปได้

๓.๓.๕ ในกรณีที่ศาลวินิจฉัยให้ชำระเงินค่าทดแทนเพิ่มขึ้น ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินได้รับดอกเบียในอัตราสูงสุดของดอกเบียเงินฝากประเภทประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ นับแต่วันที่ต้องมีการจ่าย วาง หรือฝากเงินค่าทดแทนนั้น

๓.๓.๖ ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นยินยอมตกลงและได้รับเงินค่าทดแทนไปแล้ว หรือมิได้ฟ้องคดีเรียกเงินค่าทดแทนต่อศาลภายในระยะเวลา ๑ ปี หรือ ได้แจ้งเป็นหนังสือสละสิทธิไม่รับเงินค่าทดแทนดังกล่าว ผู้ใดจะเรียกร้องเงินค่าทดแทนนั้นอีกไม่ได้

๔. หลักเกณฑ์และวิธีการ ผลิตพลังงานควบคุม

๔.๑.๑ การที่ผู้ใดจะผลิต หรือขยายการผลิตพลังงานควบคุม จะต้องได้รับใบอนุญาตจากกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานซึ่งการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตนั้นมีกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไว้ในกฎกระทรวง ทั้งนี้การผลิตพลังงานควบคุมใดซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตหรือรับสัมปทานตามกฎหมายอื่น จะต้องได้รับอนุญาตหรือรับสัมปทานตามกฎหมายนั้นด้วย (มาตรา ๒๕)

๔.๑.๒ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ผลิตพลังงานควบคุม ให้คำนึงถึงกรณีดังต่อไปนี้ (มาตรา ๒๖)

- (๑) ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ
- (๒) อันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการผลิตหรือการขยายการผลิตพลังงาน
- (๓) การใช้วัตถุดิบหรือวัตุธรรมชาติดังกล่าว

๔.๑.๓ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ต้องพิจารณาการขอรับใบอนุญาตการผลิตพลังงานควบคุม ให้เสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานได้รับคำขอที่มีรายละเอียดถูกต้องและครบถ้วนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๒๗) โดยในการอนุญาตดังกล่าว กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ต้องกำหนดเงื่อนไข ดังต่อไปนี้ได้

- (๑) อัตราค่าตอบแทนอย่างสูงที่จะพึงเรียกจากผู้ผลิตพลังงานควบคุมให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ
- (๒) การกำหนดเขตการจ่ายพลังงาน และขนาดของเครื่องจักรที่จะติดตั้งเพื่อทำการผลิต
- (๓) การดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักวิชา เช่น การวางสาย การป้องกันอัคคีภัย การป้องกันความเสียหายของเครื่องจักร การป้องกันอันตราย หรือการกำหนดประเภทหรือวิธีการใช้วัตถุดิบหรือวัตุธรรมชาติดังกล่าวที่ใช้ในการผลิตพลังงานควบคุม

๕. ในกรณีที่อาจเกิดการขาดแคลนพลังงานควบคุมเป็นครั้งคราว หรือกรณีจำเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศ อธิบดีมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ผลิตพลังงานควบคุมปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๒๘)

- (๑) ลดหรือเพิ่มการผลิต การจำหน่าย หรือการใช้พลังงานควบคุม
- (๒) เปลี่ยนประเภทของวัตถุดิบหรือวัตุธรรมชาติดังกล่าวที่ใช้ในการผลิตพลังงานควบคุม
- (๓) เปลี่ยนแปลงอัตราค่าตอบแทนอย่างสูงที่จะพึงเรียกจากผู้ผลิตพลังงานควบคุม

๖. เพื่อความปลอดภัย และเพื่อประโยชน์แก่การระงับหรือป้องกันอันตรายที่อาจมีแก่บุคคล หรือทรัพย์สิน หรืออนามัยของประชาชน หรือความมั่นคงของประเทศ อธิบดีมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ผลิตพลังงานควบคุมปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๒๙)

(๑) เปลี่ยนแปลง ซ่อมแซม หรือบูรณะอาคาร เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ เครื่องมือหรือเครื่องใช้

(๒) จัดหา หรือสร้างสิ่งใด ๆ ซึ่งจะจัดหรือป้องกันอันตราย

(๓) งดการผลิต การส่ง การใช้ หรือการจำหน่ายพลังงานควบคุมเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งตาม (๑) หรือ (๒)

๗. กรณีการใช้อำนาจตามข้อ ๕ และ ข้อ ๖ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่จะเพิ่มขึ้น หรือความสามารถในการจัดหาทุนของผู้ผลิตพลังงานควบคุมด้วย และหากมีคำสั่งดังกล่าวข้างต้น กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน จะต้องช่วยหาทุนเพื่อให้ผู้ผลิตพลังงานควบคุมสามารถปฏิบัติตามคำสั่งก็ได้ (มาตรา ๓๐)

๘. กรณีที่ผู้ที่ไม่ได้รับใบอนุญาตมาตรา ๒๕ หรือได้รับใบอนุญาตโดยมีเงื่อนไขตามมาตรา ๒๗ หรือผู้ที่ได้รับคำสั่งตามมาตรา ๒๘ หรือ มาตรา ๒๙ หากไม่เห็นชอบด้วยกับการไม่อนุญาต เงื่อนไข หรือคำสั่งดังกล่าว นั้น มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบว่าจะไม่ได้รับใบอนุญาต หรือได้รับใบอนุญาตโดยมีเงื่อนไข หรือได้รับคำสั่งนั้น โดยให้รัฐมนตรีวินิจฉัยอุทธรณ์ให้เสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้เสนอคดีต่อศาลภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์ (มาตรา ๓๑)

๙. กำหนดข้อห้ามและบทลงโทษ

๙.๑ ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดขวางต่อการผลิตพลังงานควบคุม หรือทำให้การผลิตพลังงานควบคุมลดน้อยลงโดยไม่มีเหตุอันควร (มาตรา ๓๒)

๙.๒ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๓)

๙.๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๔)

๙.๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดีที่สั่งตามมาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๕)

๙.๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๖)

๑๐. ในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้ผู้กระทำผิด ปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ที่มีอยู่ตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓๗)

๑๑. บทเฉพาะกาล

๑๑.๑ การใดที่เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ และได้มีการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่นั้นไปแล้วตามพระราชบัญญัติการพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แต่การดำเนินการนั้นไม่ถึงที่สุด หรือมีข้อผูกพันที่จะต้องดำเนินการต่อไป ให้รัฐมนตรีมีอำนาจพิจารณาสั่งการแทนคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ (มาตรา ๓๘)

๑๑.๒ บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติการพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แต่ต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (มาตรา ๓๙)

๑๑.๓ บรรดาการอนุญาต หรือใบอนุญาตที่ออกให้ตามพระราชบัญญัติการพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖ อยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังมีผลใช้บังคับต่อไป จนกว่าจะสิ้นอายุการอนุญาต หรือใบอนุญาตนั้น (มาตรา ๔๐)

๑๒. ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงหรือกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และกฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ (มาตรา ๔๑)

ธัญญ์ศรม์/ผู้จัดทำ
กัญญา/ผู้เรียง
กลุ่มนิติการ
๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

หมายเหตุ :- คำอธิบายนี้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น ส่วนการจะปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปอย่างถูกต้องนั้น ประชาชนจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ ตรวจสอบและยึดถือด้วยกฎหมายเป็นสำคัญ